

Centrolewicowy rząd przejmuje władzę na Litwie

Joanna Hyndle-Hussein

12 grudnia Sejm Litwy zaprzysiął nowy rząd, na którego czele stanął wiceprzewodniczący Partii Socjaldemokratycznej (LSDP) Gintautas Paluckas. Koalicja, składająca się też ze Związku Demokratów „W imię Litwy” byłego premiera Sauliusa Skvernelisa (DSVL) oraz populistycznego Świtu Niemna (PPNA) Remigijusa Žemaitaitisa, dysponuje większością 86 na 141 głosów, co ułatwi gabinetowi realizowanie programu i zapewni mu stabilność.

W rządzie Paluckasa nominaci socjaldemokratów objęli dziewięć tek, PPNA – trzy, a DSVL – dwie. Za przyjęciem programu opowiedziało się 85 posłów na 127 obecnych podczas głosowania; byli to głównie działacze koalicji. Konserwatyści i liberałowie, którzy utracili władzę, podzielili się: 14 deputowanych centroprawicowej opozycji opowiedziało się przeciwko programowi, a reszta dołączyła do grupy – łącznie 28 posłów – która wstrzymała się od głosu (znaleźli się tam również członkowie Związku Chłopów i Zielonych oraz Akcji Wyborczej Polaków na Litwie – Związek Chrześcijańskich Rodzin). Na przewodniczącego Sejmu powołano lidera demokratów Skvernelisa.

Komentarz

- **Głównym celem rządu jest zmniejszenie nierówności w społeczeństwie.** Nowy gabinet deklaruje kroki na rzecz wzrostu zarobków obywateli, walkę z inflacją oraz zwiększenie progresji podatkowej. Zamierza podwyższyć kwotę wolną od podatku i poprawić redystrybucję środków budżetowych, aby wesprzeć rodziny przez zapewnienie im lepszego dostępu do mieszkań i edukacji oraz wyższego poziomu opieki zdrowotnej. Planuje także opracować politykę rozwoju regionów w celu zniwelowania dysproporcji pomiędzy centrum a peryferiami. Opozycja wątpi, by na realizację tego programu znalazły się środki budżetowe, a premier nie przedstawił informacji, jakie grupy zostaną obciążone nowymi podatkami, żeby pozyskać niezbędne fundusze.
- **Rząd Paluckasa będzie kontynuował działania poprzedników w polityce zagranicznej i obronnej.** Obiecuje wsparcie dla Ukrainy aż do jej członkostwa w UE i NATO; wyrazem solidarności ma być pierwsza wizyta nowego premiera właśnie w Kijowie. Litwa będzie zachęcała sojuszników z NATO i Unii do utrzymania sankcji na Rosję. Chce też zacieśniać współpracę z USA w dziedzinie bezpieczeństwa i energetyki oraz utrzymać strategiczne partnerstwo z Niemcami – będzie dążyła do rozlokowania niemieckiej brygady do 2027 r. i do utrzymania batalionu wojsk amerykańskich stacjonujących na zasadzie rotacyjnej.

- **Coraz większym wyzwaniem dla polityki państwa stają się Chiny.** Rząd postrzega jako zagrożenie strategiczne ich partnerstwo z Rosją oraz wzrost wpływów obu państw na Białorusi. Dla Wilna podstawową rolę odgrywa jednomyślne stanowisko państw członkowskich UE i NATO wobec ChRL. W dalszym ciągu celem gabinetu jest rozwijanie powiązań gospodarczych i kulturalnych z Tajwanem.
- **Polska pozostanie dla Litwy partnerem strategicznym,** kluczowym przy realizacji projektów infrastruktury transportowej (Via Baltica, Rail Baltica) i energetycznej (synchronizacja sieci elektroenergetycznych państw bałtyckich z sieciami Europy kontynentalnej oraz budowa połączenia elektroenergetycznego do Polski służącego do komercyjnej wymiany energii elektrycznej – Harmony Link). Rząd deklaruje rozwiązanie wieloletnich problemów mniejszości narodowych, lecz nie ujawnił, czy zamierza udoskonalić tekst przyjętej w listopadzie ustawy ich dotyczącej, która nie zawiera rozstrzygnięć w istotny sposób polepszających sytuację mniejszości.
- **Największe kontrowersje wokół rządu budzi obecność w koalicji PPNA** w związku z antysemickimi wypowiedziami lidera tego ugrupowania. Wywołały one protest nie tylko miejscowej społeczności żydowskiej, lecz także najważniejszych sojuszników Litwy – Stanów Zjednoczonych i RFN. Obywatele nie podzielają niechęci względem oskarżanego o antysemityzm Žemaitaitisa: pozytywnie ocenia go 52% respondentów, a negatywnie – 36% (sondaż Baltijos tyrimai z 2 grudnia). To obecnie najpopularniejszy przywódca sejmowego ugrupowania. Premier Paluckas należy do grupy najmniej rozpoznawalnych polityków – 20% ankietowanych twierdzi, że nie wie, kim on jest.
- **Prezydent Gitanas Nausėda dąży do wywierania wpływu na rząd i jego politykę.** Wciąż utrzymuje dobre relacje z socjaldemokratami, ale zablokował Žemaitaitisowi możliwość nominowania na stanowiska ministerialne członków jego partii (zgodnie z konstytucją głowa państwa zatwierdza skład gabinetu). Lider PPNA musiał obsadzić fotele szefów resortów sprawiedliwości i środowiska kandydatami bezpartyjnymi. Prezydent zwiększył również oddziaływanie na MSZ – Paluckas zaakceptował powołanie na stanowisko szefa tego resortu bezpartyjnego Kęstutisa Budrysa, który od 2022 r. pełni funkcję głównego doradcy Nausėdy ds. bezpieczeństwa, a wcześniej pracował w wywiadzie cywilnym. Poprzez nominację swojego bliskiego współpracownika prezydent będzie miał większy niż dotąd wpływ na wybór ambasadorów, ale i politykę resortu.

Aneks 1. Biografia szefa nowego rządu

Gintautas Paluckas (ur. 1979 r. w Poniewieżu) studiował na wydziale matematyki oraz informatyki. Po ich ukończeniu wstąpił do Partii Socjaldemokratycznej i w 2005 r. został asystentem eurodeputowanego socjaldemokraty Justasa Vincasa Paleckisa. W latach 2007–2009 pełnił obowiązki dyrektora administracji samorządu miasta Wilna. W ugrupowaniu zaczął awansować w roku 2013, gdy został sekretarzem oraz członkiem Rady i Zarządu LSDP. Pomiedzy 2015 a 2019 r. pracował jako wicemer stolicy. W roku 2017 wybrano go na przewodniczącego partii, a w roku 2020 poprowadził ją w wyborach parlamentarnych. Wynik socjaldemokratów nie spełnił oczekiwań – utracili cztery mandaty i zdobyli ich jedynie 13; zwyciężyli konserwatyści. W związku z porażką zrezygnował z przywództwa w ugrupowaniu. W 2021 r. jego przewodniczącą została Vilija Blinkevičiūtė, której udało się poprowadzić partię do zwycięstwa w wyborach parlamentarnych w

październiku 2024 r. Pomimo wcześniejszych deklaracji nie objęła ona funkcji premiera, ale zaproponowała na to stanowisko Paluckasa, co wielu wyborców uznało za oszustwo – nie zdołał on nawet zdobyć mandatu w okręgu jednomandatowym. Nominacja spotkała się też z krytyką opozycji. Ustępująca szefowa rządu Ingrida Šimonytė argumentowała, że ma on zbyt małe doświadczenie w sprawowaniu władzy wykonawczej, a do tego w 2012 r. Sąd Najwyższy skazał go za nadużycia w przetargu na zamówienia publiczne. Paluckas należy do grona najbogatszych polityków na Litwie – jego majątek szacuje się na ponad 2,13 mln euro.

Aneks 2. Skład rządu Gintautasa Paluckasa

Nominowani przez Partię Socjaldemokratyczną:

1. Minister finansów – Rimantas Šadžius;
2. Minister obrony kraju – Dovilė Šakalienė;
3. Minister łączności – Eugenijus Sabutis;
4. Minister oświaty, nauki i sportu – Raminta Popovienė;
5. Minister zdrowia – Marija Jakubauskienė;
6. Minister spraw zagranicznych – Kęstutis Budrys;
7. Minister spraw wewnętrznych – Władysław Kondratowicz (lit. Vladislav Kondratovič);
8. Minister kultury – Šarūnas Birutis;
9. Minister opieki społecznej i pracy – Inga Ruginienė.

Nominowani przez Świt Niemna:

1. Minister środowiska – Povilas Poderskis;
2. Minister rolnictwa – Ignas Hofmanas;
3. Minister sprawiedliwości – Rimantas Mockus.

Nominowani przez Związek Demokratów „W imię Litwy”:

1. Minister gospodarki i innowacji – Lukas Savickas;
2. Minister energetyki – Žygimantas Vaičiūnas.